

elrejtette gondolatának elezi és egyszerű tartalmát. A legújabb újságban azonban eszméi lepaltelenül és meztelenül jelentek meg. Clemenceau ötven év óta nem gondolt másképp, mint az 1870-iki katonai vereségre. Harminc évvel ezelőtt híve volt Boulanger tábornoknak és ez jellemzi. Azóta heven, sőt dühösen küzdött a Poroszországgal való minden politikai, vagy gazdasági megegyezés gondolata ellen.

A régi parlamentet is összehívhatják

Bukarest, okt. 4

A „Viitorul” írja Nauraból: A szociáldemokrata-párt kivételével az összes magyar pártok belemenének, hogy meghatározott időre a volt parlamentet összehívják. Ennek feladata egy új kormány alakítása volna, hogy az általános választójog alapján készítsen elő a nemzetgyűlési választásokat és hogy a békekonferenciára delegátusokat küldjön. Ez az országgyűlés bármilyen magyar kormányt elismerne, amelyet az antant ajánl és amely a béketárgyalások fonalát fevehetné.

Az albán autonómia

Bukarest, okt. 4

Az „Universul” jelenti San Pauloból: Az olasz kormány elhatározta, hogy az összes közszolgálatokat átadja az ideiglenes albán kormány kezébe. Célja ezzel az, hogy a független közelet fejlődésének és az albán nép autonómiájának kiakulhasson.

Diamandi a magyar helyzetről

Bukarest, okt. 4

Az „Izbanda” írja: A „Wiener Allgemeine Zeitung”-ban Diamandi, a román kormány megbízottja nyilatkozik Magyarországról és Románia jövődjéről. Diamandi szerint Románia első minőségű anyagokkal szándékozik kiegyenlíteni Magyarországot és a román területen élő magyar polgárokat megfelelő jogvédelemben óhajtja részesíteni. A magyar helyzet szánálása szempontjából Diamandi egy koalíciós habinetet sem tartana eléggé megbízhatónak.

Önkormányzat Irországnak

Bukarest, okt. 4

A „L'Orient” írja: Az ir kérdés megoldási módjait tegnap reggel részletesen vizsgálat alá vette az a hosszú és jelentős miniszteri tanácskozás, amelyet Lloyd George elnökölte alatt tartottak és amelyen lord French is részt vett.

Lloyd George a kormány elé terjesztette azt a közigazgatási tervezetet, amelyet Párisból való visszatérése óta az ir alkirályal folytatott tanácskozások alapján dolgozott ki.

Ez a tervezet, amely kompromisszumra nyújtana alapot az ulsteri unionisták és a nacionalista párt között, Irországnak bizonyos autonómiát adna. Az ellenpárt részére azonban szintén garanciákat biztosítana.

Tisza magával vitte titkát

**

Tübbe dobta a jegyzőkönyvet — Nyilatkozik egy volt diplomata — Beszél a merénylő felesége

Kolozsvár, okt. 4

Az új „Vörös Könyv”, amit az egykori bécsi diplomata Vörös Könyvének kiegészítéseként adtak ki a közelmúlt napokban Bécsben, még egyre foglalkoztatja a világ sajtóját. A budapesti lapok újabb adatokkal igyekeznek tisztázni a képet arról Tisza István gróf akkori miniszterelnöknek a háború keletkezésekor elfoglalt álláspontjáról.

A baráti körben ismert titok

Budapest, okt. 4

A „Pester Lloyd” hosszú cikkben igyekszik bizonyítani, hogy a Tisza István gróf legbizalmasabb baráta előtt nem volt ismeretlen az, ami az 1914 július 7-én tartott közös minisztertanácsban történt. Egy volt bécsi diplomata nyilatkozatát közli, aki a következőket mondja:

Néhány nappal a második miniszterelnökség után Körber volt miniszterelnök így szólott hozzám:

— Tudja már, hogy Tisza a közös minisztertanácsban a háború ellen beszélt és szavazott.

Csedélt ovva hallottam ezt, mert Tiszát akkor mindenütt a háborús párt vezérének tartották. Ezért néhány nap múlva megkerdeztem Bilinszky közös pénzügyminisztert, hogy Tisza hevesen ellenezte a háborút? Bilinszky idegesen felelt:

— Ki fecsegett itt megint? No de ha már tudja, hogy Tisza milyen háborúellenes álláspontban volt, nem akarom hihetni, hogy nekem az ő álláspontjáról és magatartásáról nem lehetett szó.

Tisza ugyanis csak a minisztertanácsai és királyi döntés után lett a háborús párt vezérévé. De nem adta tudtára nemzetének, hogy mennyire nyilvánvalóan helytelen volt a monarchia katonai lépése. Sőt egész erejével és négy ezredes vezető politikai szereplésével az ellenkezőjét bizonyította.

A tübbe dobott jegyzőkönyv

Tisza István rekrutálásának köréből szerzett információk alapján feltűnő adatot közöl a „Nagyvárad Nap” arról, hogyan akarta Tisza sirba vinni magával annak a miniszterelnökségnek a titkát. Hogy mennyiben felel meg ez a leírás a valóságnak, nem lehet megállapítani. De úgy, amint ezt előadják, hozzá lehet simítani a volt magyar miniszterelnök jól ismert magatartásának természetrajzához. Ez a leírás pedig ezeket mondja:

Múlt év októberének 30-án este kezdődött Budapesten a forradalom. Nagy tömegek jelentek meg a Nemzeti Kaszinó előtt és Tiszát abucogták. Tisza este ment el a kaszinóból s otthon már aggódva várta a családja. Sejtették, hogy mi vár Tiszára. Ott voltak a főurikokországból többben. Sándor János is, a Radvanszkyak is, mintegy haton. Mikor a Ház ura megérkezett, azt ajánlották neki:

— Igazold megad a tömeg előtt, hogy nem te vagy a háború felidézője.

— Nem tehetem — felelt gróf Tisza István.

— Mít nem?

— Erre csak egy bizonyítékom van — mondja erre mélyszéges lelki nyugalommal — és pedig az az 1914 júliusában tartott minisztertanácsai jegyzőkönyv, amely itt van nálam. Itt van...

Tisza István ekkor székényéből

elvette a minisztertanácsai jegyzőkönyvet.

— Mutard fel hát ezt — mondták neki — hiszen ezzel megmentet magadat.

— Igazatok van — mondta erre habzózzon Tisza István — magamat megmenthetném, de kompromitálnám a barátaimat.

Következő pillanatban, villámgyors mozdulattal, mielőtt a jelenlevők megakadályozhatták volna, az 1914 július 7-én tartott bécsi minisztertanács jegyzőkönyve a kandalló tüzeinek marékja lett. Tisza István bedobta mentő dokumentumát. Másnap ugyanazon időpontját már ő maga is halott volt.

A merénylő felesége

Budapest, okt. 4

A büntetőörvényszék vizsgálóbírója napok óta a Tisza István elleni merénylet elkövetésével gyanúsított emberek kihallgatásával van elfoglalva. A budapesti állományvezetője vezetője vajamennyi terhelt ellen: Sztanykovszky Tibor joghallgató, ifjabb Debó István ipari vállalkozó, Heljai Viktor volt forradalmi vérosparencnök és Kéri Pál újságíró ellen a vizsgálat és a vizsgálati fogság elrendelését indítványozta és ezt a budapesti törvényszék el is rendelte. A rendőrség a nyomozást természetesen folytatja és ebben a munkában fontos adatokat tartalmaz az a feljelentés, amelyet Tisza unokaöccse, Radvanszky Béla dr. báró tett ismeretlen tettesek ellen.

Egy újságíró felkereste az elősorban gyanúsított Sztanykovszky Tibor feleségét, Rothmüller Olga-t, az Akácia utca 54. sz. ház első emeletén, dr. Vargay Ferencnél lakik a fiatal asszony, akit érthetően lejutott az a tudat, hogy férjét Tisza megölésével vádolják. Alacsony, Tizian-vörös hajú hölgy Sztanykovszkykné, aki váltig erősíti geti férje ártatlanságát.

— Hogyan lehetne elképzeini, hogy ő ilyen elkövetett volna, — mondta Sztanykovszkykné — régi lengyel nemesi családból származik az uram, lovag vodvici Sztanykovszky a családja, csupa élékelt rokona van, aljas hezugság, régalom, hogy ő a merénylő.

Kérem, az az asszony, aki a rendőrségen bejelentette a dolgot, pletykát csinált és a pletykák a rendőrség felült. Bosszúból tette ezt az a nő, aki ellen nyolc pötünk van és csak kénytelen-ségből lakunk még az ő lakásában.

— Igaz, ezt mondtam, hogy lecsukatom a férjem. De miért mondtam? Akkor még menyasszonya voltam Sztanykovszkyknak, nekem más valaki is udvarolt s a vőlegényem féltékenységeben azt mondta, hogy elpusztítja veletyeltérát. Erre mondtam, hogyha nem hagy fel életveszélyes fenyegetései, bezeratom. Ezt hallotta meg a lelkészdöntőm és szaladt a rendőrségre feljelenteni Sztanykovszkyt.

A fiatal asszony sirva beszélt el, hogy három hónappal ezelőtt vette el feleségül Sztanykovszkyt és immár teljes egy hónapja fogságban van az ura. Azt mondja, hogy Tisza István né társalkodónője és a szobaleány is tévednek, amikor Sztanykovszkyban ismerik fel a tettest.

— Igen, a férjem csinálta a forradalmat, ő és barátai. Csernyák százados, Hoffmann főhadnagy,

Kuttner főhadnagy, Lengyel főhadnagy, Esterházy százados, Geiger főhadnagy és B. Péter Béla, a híres színész. A férjem kapott hűezer koronát a forradalom napján, mint a 11 es katonatanács tagja. Nincs neki semmi bűne, rosszakaratból fogják rá a gyilkosságot.

A szegény asszony szent meggyőződéssel igyekszik férjét mentetni.

Sulyos hormányválság Németországban

Bukarest, okt. 4

A „L'Orient” írja: Az adóbizottságban tegnap a többségi szociálisták és a centumpériák között újabb sulyos incidensok keletkeztek. Ezeknek során a szociálisták eltávozásal fenyegetőztek.

Erzberger miniszter, aki ellen irányult a mozgalm, kijelentette, hogy a kormánynak lehetetlen elfogadni a szociálisták javaslatát. A demokraták kijelentették, hogy nem támogatják a kormányt a szociálisták szavazataival szemben.

Az újrat felüggesztették és a konfliktus megoldását péntekre halasztották.

Parlamentis körökben nagy az izgalom és hogy egy kis nyugalmat teremtsenek, ma hivatalosan tudatják, hogy hétfő óta a kormány átalakítását célzó tárgyalások folynak a demokratákkal.

A „Berliner Tageblatt” azt hiszi, hogy Schiffer volt miniszter belép a kormányba.

A kormány átalakítása alapos lesz és nem fog csak a miniszteri tárcákra szorítkozni, hanem még az államtitkári állásokat is érinteni fogja.

A szerb kormányválság

Bukarest, okt. 4

A „Viitorul” jelenti Belgrádból: A szerb régens herceg abba a helyzetbe jutott, hogy nem képes kormánnyt alakítani.

A „L'Orient” írja: Belgrádból jelentik: A szerb békekiküldöttek Draja Pavlovitsnak, a szkupszina elnökének elröklele alatt értekezletre ültek össze a nemzetgyűlési pártvezetőkkel. A delegátusok beszámoltak a párisi béketárgyalásokról. Egyik ülésük tegnap négy órától este fél hélig tartott, a másik ülés ma négy órától hélig, a szkupszina elnökének dolgozószobájában.

Másfelől a minisztertanács is összeült a régensherceg elnöklele alatt. A tanácskozás folyama alatt Trumbits kimerítő jelentést tett az adriai kérdéstről és arról, hogy ez a kérdés milyen fázisban van.

Sándor régensherceg díszbédét adott, amelyen résztvettek az összes miniszterek és békekiküldöttek.

A 21. és 25. sz. rendelet módosítása

1. Vétkeseknek neveztetnek azok, akik: jóhiszeműleg, rossz szándék nélkül, nyilvános helyeken, állomásokon, vonaton, utcán stb. akár igaz, akár képzelt oly híreket közölnek, terjesztenek, megfigyzésekkel kísérik, melyek a hadműveletekre, hadi helyzetre és csapateltolásokra, katonai hatóságok rendelkezéseire vagy bármily más, a román hadsereget illető kérdésekre vonatkoznak.

2. Mindezek büntényt képeznek, a praetorok ítéletét és büntetését vonják maga után s mint első és utolsó fórum, egy évig terjedhető fogsággal és 2000 lei pénzbüntetéssel büntöttek.

Ha a fenti tényeket kémkedés vagy árulási szándékból követik el, az érvényben levő hadi büntető törvények lesznek alkalmazva.

Az erdélyi ellenőrzési zóna parancsnoka: MARINESCU ezredes.

D'Annunzio hadállapotban

Bukarest, okt. 4

A „Vitorul” írja: D'Annunzio elvéste a távíró közlekedés, Fiume és Zágráb közt és a francia missziót távírközlekedés, hogy Jugoszláviával hadiállapotban van.

Bukarest, okt. 4

A „Vitorul” írja Lyonból: Rómától jelentik: A fumei helyzet változatlan. A jugoszláv sajtóiroda tudatja, hogy fel van hatalmazva annak kijelentésére, hogy Jugoszláviának roha sem volt szándéka erőszakos vonulni Fiumba és hogy ez illető parancsnokság nem tett semmi változtatást katonai erőinek beosztására nézve.

A sűrűny tudatja, hogy a fumei blokádnál szigorubb, mint volt bármikor. A postát is megállították a határon.

A német áruk

Bukarest, okt. 4

A „Chemarea” írja Neuenből: A német és angol kormány között Clearing-ház létesítésére vonatkozólag nem volt hivatalos tárgyalás. A német kormány kereskedelmi miniszterét az angolok bízták meg, hogy némely árukra nézve csereviszonyt létesítsen angol és német kereskedők között. Ezek a különböző elhárításán is dolgozni fognak. Hasonló javaslatot már francia és más érdekeltek is tettek.

Ujjászervezik a magyar szociálista pártot

Bukarest, okt. 4

A „Vitorul” írja Párisból: Zürichből jelentik, hogy a magyar szociálista párt elhatározta a párt teljes megújítását. A moszkvai harmadik internacionálé ülésére való meghívást visszautasították.

Budapest, okt. 4

Budapestben nemrég ujjászervezték a szociáldemokrata pártot. Az ujjászervező pártkonferenciáról, mely visszaadta a pártnak régi programját, a „Szociáldemokrata Röpiratok” a következőképpen számol be:

A pártkonferenciát Farkas István nyitotta meg.

Peidl Gyula előadó beszédében előadta, hogy Friedrich, a kommunista uralom bukása után hogyan ragadta magához a hatalmat.

Csizmadia Sándor tiltakozott az eilen a föllevés ellen, hogy a földműves munkásság bevonásával egy új pártot akar alakítani és hűtlenné lett volna a szociáldemokraták táborához.

Peyer Károly a politikai helyzetet ismertette. Kijelentette, hogy a szociáldemokratáknak nincs oka, hogy valamit eltilkoljon. Ennek a konferenciának a részvevői habozás nélkül ki fogják jelenteni, hogy nem azonosítják magukat azokkal az egyáltalában nem szociáldemokrata cselekedetekkel, melyeket a diktatura idején egy kis csoport vitt véghez.

Buchinger Manó, mint az ideiglenes pártvezetőség tagja szólalt fel.

A konferencia fénypontját Garai Ernő beszéde képezte, aki a jelen voltak figyelmétől kísérvé a szervezett munkásság feladatait vázolta.

Azután a vasutasok, a vasmunkások, a városi alkalmazottak és egyéb szakmák kiküldöttjei szólaltak föl.

Vége a pártkonferencia határozatot fogadott el, amely kimondja, hogy a Magyarországi Szociáldemokrata Párt ujjászervezését megkezdi.

A VASUT SZÉNMINIZÉRIÁI

A C. F. R. igazgatósága Kolozsváron — Négysszáz tonna szén hányattalása

Kolozsvár, okt. 4

(Saját tud.) A C. F. R. erdélyi vasútigazgatósága Nagyszébenből új szénhelyére, Kolozsvárra költözködött. Az átköltözésben utósórák a vezérigazgatóság kereskedelmi osztálya érkezett be tegnap és elhelyezése csak most folyik.

Felkerestük a vezérigazgatóságot a Bartha Miklós utcai hivatalos helyiségében, hogy megtudjuk, hogyan helyezkedett el személyzetével új állomáshelyén. Munkafárunkat Geczman útkér fogadta Bohattal Leó dr. vezérigazgató távollétében, aki kérdéskérdésünkre a következőket válaszolt:

— Mintegy 200 főnyi személyzettel érkezünk és a munkát még nem vehettük fel minden vonalon. Először is megégyeszer két óra épületekre volna szükségünk, hogy minden szervünk megtalálja a megfelelő elhelyezést, azután a lakáskérdés szinte megoldhatatlan problémaként nehezíti ránk. Családos alkalmazottaink legnagyobb része Nagyszébenben hagyta a családját és még így is nehéz volt az elhelyezkedés.

— Itt az épületben még fűnek, faragnak, tataroznak, jó időbe kerül, míg úgy ahogyan rendbe jövünk. Jelen 10 ülmények között csak a folyó ügyek elintézésére szorítkozunk, a szervezés munkáját csak ezután fejezhetjük be.

— Hivatásunk egyelőre, mint a bukaresti vezérigazgatóság erdélyi kirendeltsége, állandó jelleggel működik.

Szükség volt ró, mert az erdélyi vasutas ügyek egészen más természetűek, mint a romániaiak. A mi közvetítő szerepünkre felületlenül szükség van. A forgalmi szolgálóban még mindig a régi szolgálati nyelv van érvényben.

Addig a forgalomban is kevés javulás várható.

— A szénrel is ezer bajunk van. Az erdélyi vonalakat és a románlejek nagyrészt is a petrozseényi lényavidék látja el szénnel. Azonban a termelés és a szállítás rengeteg akadállyal küzd. Kolozsvár, Tóvis és Bassó készlete például ma teljesen kimerül. Petrozseényből jeleztek ugyan az éjjel egy négysszáz tonnás szállítmányt, de a rendelési állóságok még hirt se kaptak a vagonok holnapra. Vekhol a vonalon vezetéseinek és ilyen és hasonló zavarok adódnak elő folyton, amelyek tetemes munkadobletet jelentenek.

Az igazgatóság úgy tervezte, hogy Bukarest—Nagyvárad között gyorsvonatjáratokat indít meg. Az új gyorsvonatpároknak a menetrendjét is közzé tették és úgy volt, hogy október 1-én fesszák megindítani. A gyorsvonatok azonban 1-én nem indultak meg. A forgalmi főnökség jelentése szerint a gyorsvonatok megindítását egyelőre és bizonytalan időre elhalasztották.

A LEROMLOTT VALUTA

Bankok vegyék kézbe a pénzváltást — A valutaláncosok — Nem lehet beszélni az Osztrák-Magyar Bank csődjéről

Kolozsvár, okt. 4

(Saját tud.) A pénz birodalma a legzötöltebb, legbizonytalanabb ország ma. A kék pénz, fehér pénz, cseh, jugoszláv, osztrák és román lebélyegzésű bankó és a lebélyegzetlen magyar pénz örült forgatagában a lakos nem képes eligazodni. A korona valutafelállításától pedig félnek az emberek. Keddén délután ankétet tartanak Kolozsváron a helyi szakemberek erről az égető kérdéstről, melyről egy alapos szakértelemmel rendelkező kolozsvári bankember a következőket mondja a „Keleti Újság” munkatársának:

— A forgalom a volt monarkia széthullott részei között ma már lényegesen meg van könnyítve és így a különböző lebélyegzésű koronabankjegyek tömegesen vándorolhatnak át egyik országrészről a másikra, ahol természetesen a magánforgalom nem akadályoz, csak a saját területén érvényes lebélyegzésű pénzt. Már régebben ajánlottam a kolozsvári bankoknak, hogy rendezzenek be pénzváltó osztályt, ahol ez idegen lebélyegzésű pénzt saját lebélyegzésűre, csekély levonással becserelelnék. Ilyen intézkedések hiányában gomba módra szaporodnak a zug-beváltók, magánemberek, pincérek, kereskedők, akik nevelészetesen csekély összegért megveszik az idegen lebélyegzésű pénzt és itt is, akár csak Budapestten, légió azoknak az elemeknek a száma, akik „valutában dolgoznak”. Az utazó közönség, amely az idegenben is élni akar, rettenetesen

kénytelen ráfizetni az ilyen üzletekre, a valuta-üzlet pedig ma jövődelmezőbb, mint legvirágzóbb idejében a lénykereskedés. Az Osztrák-Magyar Bank tehetetlen ezekkel a viszonyokkal szemben. Itt egyetlen orvosság kívánni a politikai viszonyok javulását, kívánni míg minden állam ráér rendezni a maga valuta-ügyét.

— Azok a késza hírek, hogy az Osztrák-Magyar Bank felszámol, vagy csödbe jutott, tendenciózusak és alaptalanok. A bank privilégiuma ez év december 31-én jár le, akkor meg lehet kezdeni a likvidációt az egyes új államok között. Megkezdhetik a pénzvisszonyok rendezését, a hadidózságok és a konferencia által kirótt terhek elosztását. Akkor minden állam megteheti a lépéseket a saját valutája megjavítása érdekében. A bank felszámolása a bank statutumai eleve intézkednek, úgy, hogy ez teljesen simán mehet végbe. Az osztrák köztársaság csődjéről kolportált, de megcáfolt hírek nem a bank csődjét jelentenek, hanem az államháztartását.

— Még egy betegség van a pénzügyi életnek és ez: a pénzhány. Vagyonok mentek ki csak Erdélyből és a Bánáttól árura és sajnos sokszor olyan árura, amelynek behozatala nem volt égetően sürgős. De látnakban és kártoakokban hever a pénz, s ezeknek ára külföldön maradt és rontja a valutánkat. Ennek a kérdésnek a további fejtegetése azonban — ma — nem időszerű. Egy orvosság van, mint minden tőren: várni.

Egy hadtest utja

Bukarest, okt. 4

A „Vitorul” jelenti Rómából: A 22 k hadtestet, amely Karintiába volt irányítva a Német Ausztria és Jugoszlávia között álló demarkációs vonal védelmére, visszavezényelték. Az osztrák hatóságok bankettet rendeztek az olasz tisztek részére. Az osztrákok képviselői elismerésüket fejezték ki az olasz hadsereg iránt, megköszönve védelmüket és jókaratukat. A katonák fegyverrel magatartását hangsúlyozták és reményüknek adták kifejezést, hogy a jó emlékek a két nép közeledését fogják maguk után vonni.

Aggasztó Ausztria széninsége

Bukarest, okt. 4

A „Le Progres” jelenti Bécsből: A szénkatasztrófa, melynek a bécsi újságok már két hónap óta napi rovatot szentelnek és amelyet egy, a saint-germaini szerződéshez csatolt szakasz alapján elhárítottak hittek, aggasztóan komolyan tört ma ki. Szerdán az államkancellárságon Renner kancellár elnöklete alatt Zerdik ipari és kereskedelmi államtitkár, Reumann bécsi polgármester, Stober rendőrfőnök és az állam és a főváros több magas tisztviselőjének részvételével tárgyalás volt a szénellátás elégtelensége alapján előírt helyzetéről. Ausztria csak egy tízedét termeli a nélkülözhetetlen szénmennyiségnek. Kilencven százalékot külföldről kell behozni. Csehorszávkia csak egy negyedet, Németország pedig 4 százalékot szállította az egyzmenyekben megállapított szénmennyiségnek. Lengyelország hajlandó volna szállítani az általa szállítandó mennyiséget, de nincs megfelelő számú vasúti kocsija. Még ha kivégnék a Wienervald erdőit, akkor sem pótolhatják a szénét. Azzal fenyeget a helyzet, hogy a villany- és gázszolgáltatást teljesen be kell szüntetni. A lanács drákái megzorító intézkedéseket fogadott el.

A közúti vasúti forgalmat szept. 21-től teljesen beszüntették. A vendéglőket és kávéházakat este 8 órakor zárni kell. A lifteket csak a kórházokban és egészségügyi intézetekben szabad használni. Ha a szénszállítmányok rövid idő alatt nem növekednek, az ipari és kereskedelmi és a hírlap-vállalatok nem fognak villanyerőt használhatni. Így az egész gazdasági élet pusztulás fenyegeti, még mielőtt a tél a fűtés lehetetlenségével növelné a szenvedést.

Renner kancellár, mikor először fogadta hivatalosan a szövetséges missziók vezetőit és a külföldi diplomátákat, fölívta figyelmüket a „fekete veszély” súlyosságára. A szövetséges missziók azonnal elhatározták, hogy közös lépéseket tesznek Varsóban és Prágában. Már eddig is egy francia tisztelet küldtek külön megbízatással Lengyelországba. Alizé, a francia misszió vezetője, értesítette mindezekről a francia kormányt.

BELVÁROSI KOMÉDIA

Bank Ferenccsal 2. (Belvárosi Király-u. felől.) Igazgató: Kovács Jenő.

Ma a második „Nevető est”.
A kérvény. — A Nátha. — A trafik-Bubi.
Legjobb megánszámokkal fellépnek: Dezséri Emma, Novák Duci, Nádassy, Mezei, Szabó.
Holnap hétfőn a teljesen új ötödik műsor!

HIREK

— Szentmiklósi József felelős-szerkesztő távolléte miatt a „Kelet Ujság” szerkesztéséért dr. Zagon István felelős.

— A nagyszebeni arjtófőnök egyetemi tanár lett. A kormányzó tanács elnöke, Dragomir Silvanu lemondott állásáról. Kolozsvárra egyetemi tanárnak neveztek ki, utódáról még nem döntöttek.

— Mikor fogad Maniu? A prefektúra közli az érdekeltek tájékoztatása végett: Október hónap folyamára Maniu Gyula dr., a kormányzótanács elnöke hstenként két fogadónapot állapított meg: szerdát és pénteket. A Nagyszebenbe utazók tehát úgy rendelkezzenek időjükről, hogy csak ezeken a napokon juthassanak Maniu elé.

— Eskü nélkül fizették ki a nyugdíjakat. A kormányzótanács a napokban rendeletet adott ki, melynek értelmében csak azoknak a nyugdíjasoknak adhatják ki járandóságukat, akik az esküt leteszik. Az esküvel úgy történt volna meg, hogy minden nyugdíjas és özvegy nyilatkozatot kellett volna hogy aláírjon, amely esküszöveget, illetőleg fogadalmat tartalmaz. Az októberi nyugdíjakat azonban ennek ellenére az eddigi módon, eskünyilatkozatok nélkül fizették ki a kolozsvári adóhivatalnál is. Ujabb rendelkezés jött ugyanis arról, hogy a számviteli rendesen kell folyósítani a fizetéseket, mert a nyugdíj fizetés rendszerét uralják szervezni s ezzel ebben a hónapban nem tudnak eikészülni.

— Erdély népe. A bukaresti Orient részletes statisztikát közöl Erdély népességéről. Statisztikáját az 1910. évi adatokból állítja össze s a kimutatás szerint Erdélynek összesen kétféle lakosa van. Ezek közül román anyanyelvű egymillió-négy-száz-hetvenkétezer, magyar anyanyelvű kilenc-száz-tizennyolc-ezer, németnyelvű kétszáz-harminc-nyégyezer, cigány negyvenháromezer. Vallásra nézve róm. kath. 375 ezer, gör. kath. 749 ezer, gör. kel. 792 ezer, református 399 ezer, evangélikus 220 ezer, unitárius 67 ezer, izraelita 54 ezer.

— A közlekedési reszort Kolozsváron. Nagyszebenből a kormányzótanács Kolozsvárra költözése lassu tempóban folyik. Tegnap a déli órákban érkezett meg a közlekedési osztályfőnökség külvonala, Boila Romulus dr. osztályfőnökkel és az osztály személyzetével. A közlekedési reszort hivatalos helyiségeit a Buda Mózsa-utcai Heller-ház második emeletén rendezik be, a volt honvédelmi osztálybírósi helyiségeiben.

— Kolozsvár husallatása. A város husallatásának érdekében már napok óta a legintenzívebb munkát folytatják a városvezetés. Mindaddig csak egy az eredmény. Megállapították, hogy bár a marhahúsok teljes 50 százalékkal estek, a kolozsvári vendéglők még mindig régi árait tartják a közönség előtt. Amikor 24 korona volt a marhahús ára, a vendéglők megállapították étlapjuk árrendezését és ezen egy fillért sem változtattak, bár most 12 korona a marhahús kilója. A katonai parancsnokság pár nap előtt közölte Kolozsvár polgármesterével azt a kívánságát, hogy állapítsa meg méltányosan a húsárakat és foglaljon ezzel állást az üzveor ellen. Az ármegállapítás azóta folyik és ha szépszerével nem megy, erőszakkal kényszerítik

az étkezőhelyeket méltányos áruk megszabására. Hosszu Vasul dr. főjegyző megpróbált vagonokat szerezni a városnak, hogy disznóserté húst szállíthasson Kolozsvárra a Tisza mellől, a vasutat azonban más célok miatt annyira igénybe veszik, hogy erre nem jut kecsk. A disznóhús árai így változatlanul magasak, — ugyancsak a szállítása nehézségeket tudható, hogy a hal és a vad — amennyiben van — szinte megfizethetetlenül drága most Kolozsváron.

— Az „Avanti” a leszerelő katonához.

Az ujság a munkás-, paraszt- és katonatanácsok programját is nyilvánosságra hozza. E program alapelve a proletáris védelmének megszervezése és biztosítása.

— Az iskolák a csehek által megszállott területeken. A csehszlovákok igyekeznek barátságos viszonyt teremteni a megszállott területek népcsoportjai között. Az iskolák szervezésére különös gondot fordítanak. Így Komáromban, amelynek magyar a lakossága, állami költségű magyar nyelvű középiskolát állítanak fel. Pozsonyban, amelynek lakossága háromféle nemzetiséghez tartozik, magyar, német és tót, három tan nyelvű állami középiskolákban oktatják a fiatalokat. Minden egyes tanulóknak alkalmuk nyúlik, hogy a maga tantárgyát a saját anyanyelvén tanulhassa végig mind a nyolc osztályon.

— Modern kikötő Pozsonyban. A „L'Orient” jelenti: Pozsonynál befűzték azokat az elmunkálatokat, melyek egy modern kikötő s a Duna-Eisba csatorna létesítését előzik meg.

— Nem mennek a német munkások Washingtonba. A „Dimineata” írja Nauenből: A washingtoni munkások konferenciájára német testületekhez nem érkezett semmiféle meghívás. Mivel a gyűlés október 8-ára van kitűzve, a német képviselőnek már nincs idejük, hogy érdemlegesen részt vegyenek a gyűlésen.

— A 8 órás munkanap. A „Dimineata” jelenti Nauenből: A svéd parlament kamarája 126 szavazattal 44 ellenében elfogadta a 8 órás munkaidő bevezetéséről szóló törvényjavaslatot.

— Pör a kiutasítások miatt. Nagyváradról jelenti: A lakáshivatal éléről nemrégiben távozott dr. Pelle János ügyvéd, ki a kormányzótanács kinevezése alapján hónapokon át vezette a lakáshivatal ügyeit.

A beadvány hangját érőnek találta a tanács és a beadványt kiadták dr. Mangra Demeter főügyésznek, hogy hatóság ellen elkövetett rágalmozás miatt tegye meg a büntvádi feljelentést dr. Pelle János ellen. A tanács tegnapi ülésén referált ebben az ügyben dr. Mangra Demeter. A tanács megbízta az alügyészeket, hogy az eljárás megindítása végett tegyék meg a szükséges lépéseket.

— Az ispánmezei gyilkosság. Tegnap került a kolozsvári tábla elé az ispánmezei gyilkoságnak

annaidején nagy szenzációt okozó büntügye. 1918. nov. 18-án éjszaka Mátyás Lajosné holtan találták Fogarasi Lajos háza előtt. A tanúk azt vallották, hogy az eszonyt elvált ura, Mátyás Lajos gyilkolta meg, egy katonával kihívta a házból. A gyilkosság oka az volt, hogy Mátyásné a válás után ismét magának követelte vissza azokat a házakat amelyeknek a tulajdonjogát a házasságkötéskor a férjére iratta. A dési törvényszék 15-éi fegyházra ítélte Mátyás L. jót. A kolozsvári tábla Haupt Gusztáv elnökletével Cosma János ügyész vádja mellett megérőszítette az ítéletet és elutasította a semmiségi panaszokat.

— Hogyan halt meg Thék Endre? Thék Endre budapesti butorgyáros szocializmasból küzdő fel magát Magyarországi legelső iparosainak sorába. Nemrégiben sok hír járta be a lapokat arról, hogy meggyilkolták a kommunizisták. Részletes leírások jelentek meg kinszenvedéseiről, amelyekben gyilkosai részvevők. Most kiderül, hogy nem ölték meg Thék Endrét, de hosszas betegeskedés után természetes halállal halt meg. Csálád a Budapestre szállította a holttestét a ház a kommunizmus terrornapjait élte akkor a magyar főváros, a Thék Endre gyárának munkásai a temetés napján munkaszünetet tartottak a gyász jeléül.

— Ötven ezer korona egy tehén. Bécából jelenti: Ausztriában már a háboru utolsó éveit óta óriási tehénhiány uralkodik. Az osztrák kormány úgy akar ezen segíteni, hogy Svájcban nagy mennyiségben hoz be teheneket. A svájci kormány — az osztrák gyermekek jobb ápolása érdekében — kivételt engedélyt adott és bizottság ment Bécából Svájcba a tehenek bevásárlásáért. Az akció azonban fűszkával végződött, mert a tehenek olyan ára van, hogy a bizottság nem tudott vásárolni. A marhahús ára Svájcban 4 frank, a disznóé 5.80, a faggyú 4 frank, burgonya kilója 35 centimes, kenyér 80 centimes, a gyümölcs kilója 2-2 frank, egy fejős tehén pedig 2000-3000 frank, a fiatalbaké plané 5-6000 frank, ami koronáértékben 50-60.000 koronát tesz ki. Nem az élelmiszerek ára magas tehát, mondja az osztrák bizottság jelentése, bár a svájciak is drágaságról panaszkodnak az árakkal kapcsolatban, hanem a svájci valuta, ez aztán annyira magas, hogy a tehenvásárlásról le kellett mondani.

Rendelet

Október hó 6-ika nem lévén nemzeti ünnep, nem lesz senki által megünneplelve; az összes üzletek nyitva lesznek.

Comandamentul Garnizoanei.

„ABADIE” szivarkapapir

Gyufa	Timsó
Ecetsav	Keserűs
Frankkáv	Glaubersó
Anilinfesték	Vasgálic
Vasöntvény	Csomagolópapir
Szilvórium	Papirzacskó

nagyobb mennyiségben és a legolcsóbb nappárban kapható

Szatmári Korcskadalmi Rt.
SZATMÁR.

APRÓ HIRDETÉSEK

A legkisebb apróhirdetés ára tíz korona. Ha 10 szónál nagyobb a közlemény, minden további szót 90 fillér. Apróhirdetéseket délután 5 óráig veszi át a kiadóhivatal, Egyetem-utca 3., szuterén, vagy a fiók kiadóhivatal „Az Est” hírlapiroda Mátyás kir. tér 28.

Eladó Monostori-utca 108. szám alatt egy házastelek. Érkezni: ugyanott.

A Békési Kosárfonó Szövetkezet elfogad rendelkezéseket: nagy utazó, kézi utazó kosarakra, ruhás kosarakra, piaci karkosarakra, gazdasági kosarakra, kertibutorokra, vesszőből készült disz-munkákra s általában minden e szakmába vágó munkákra. A szükséglet megjelölésével kérjen ajánlatot. Pontos részleteit kérünk Békési Kosárfonó Szövetkezet, Békés.

Friss Portland cement és elsőrendű kátránypapír szállítmány érkezett Székény építőanyag-üzletbe, Monostori utca 130. szám, ugyanott oltoit mész hornyolt és sima cserep legjutányosabban házhoz szállítva kapható.

Eladó egy 1500 kg. marhaméreg fokozat és tolösullyal a teljes horderőre bedeszakozott vaskorlással, mindkét oldalon ajtóval és feljáróval. Marhatelkek, vágóhidak és községek részére nagy és kis állatok mérésére alkalmas. Lázár-utca 27 és 6 sz. alatt.

Gyönyörű hermelin sörme-garnitúra eladó. Magyar-utca 2. II. em. 3. ajtó.

Eladó ebédő-, háló és uri szoba butorok Jékai-utca 21. sz. a. emelet.

Szakképzett almolnárt keres azonnali belépésre Vécsei malom. Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 4.

Ispáni állást keres vizsgázott és kellő bizonyítvánnyal felszerelt ispán. Intézőnek is elmegy. Hadifogásból jött. Bővebbet: Holdvilág-utca 48.

Egy a főzésben teljesen jártas szakácsnő keresetik. Megegyezés levelezés útján. A cím megtudható a kiadóhivatalban.

Kovácsagéd azonnali belépésre keresetik Kun Károly Monostori utca 106.

Petróleumot, benzint, motorint (nyersolajat), kenőolajat szállít franko minden állomásra Eitel Ernő Brassó

Angol tarsalgás: órát keres haladó. Ajánlatokat átvesz „Az Est” hírlapiroda. Chrysanthemum cserepes és levágott állandóan kapható Magyar-utca 51/b. alatt

Vicchézmaester gyermektelen keresetik. Egyetem-utca 3. Jelentkezhetni a házfelügyelőnél

Perfekt

KÖNYVELŐT,

aki magyar-német levelezést, pénztárkezelést is tökéletesen ért, keres a Magyar Földbirtok-bank Erdőkezelősege, Gyergóvárhegy.

Ajánlatokat: Sugár Sándor címére Marosvásárhely, Hunyadi J.-u. 12 kór.

Értesítés.

A róm. kath. egyházközség négy osztályú polgári fiúiskolájába, mely ideiglenesen a „Kerekedelmi akadémia” épületében van elhelyezve, beiratkozni október első napjain d. u. 3-5 óra közt lehet az igazgatói irodában. Az I. oszt. ba a fólvetel IV. elemi isk. oszt. biz., a felsőbb osztályokba a mult tanévi biz. alapján történik. Tandíjmentes minden szorgalmas és szegénysorsu tanuló lehet vallás és nemzetiségre való tekintet nélkül, csak a 25 K. beíró díj fizetése elől nem menthető fel senki. Bővebbet az igazgatóség.

Cenz. O. Hulea.